

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 35/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 september 2008 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (RP 105/2008 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet (GrUU 32/2008 rd). Utlåtandet återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Päivi Kaartamo, social- och hälsovårdsministeriet
- specialmedarbetare Leena Vettenranta, justitieministeriet
- överdirektör Jukka Männistö och medicinalråd Pirjo Pennanen, Rättsskyddscentralen för hälsovården

- överinspektör Arto Ylipartanen, Dataombudsmannens byrå
- jurist Jukka Harno, Folkpensionsanstalten
- arbetsmarknadsjurist Lotta Harjunpää, Kommunala arbetsmarknadsverket
- specialplanerare Terhi Karppinen, Samkommunen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- farmaceutisk chef Sirpa Peura, Finlands Apotekareförbund rf
- farmaceutisk chef Harri Ovaskainen, Finlands Farmaciförbund
- jurist Heikki Kuusela, Finlands Tandläkarförbund rf
- biträdande verksamhetsledare Risto Ihalainen, Finlands Läkarförbund
- planerare Leena Kaasinen-Parkatti, Finlands primärskötarförbund SuPer
- utredningschef Marja-Kaarina Koskinen, Tehy ry.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Läke-medelsverket och Social- och hälsovårdsorganisationernas samarbetsförening SAF rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården kompletteras med bestämmelser om uppgifter som får föras in i centralregistret över yr-

kesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och utlämnande av uppgifterna.

Vissa centrala uppgifter i centralregistret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ska bilda en allmänt tillgänglig informa-

tionstjänst som fungerar med hjälp av en webb-läsare. Avsikten med en informationstjänst som är allmänt tillgänglig är att göra det lättare att ta del av information om behörigheten hos yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

I den offentliga informationstjänsten ska det finnas uppgifter om den yrkesutbildade personens namn, registernummer och födelseår och information om personens behörighet. Av tjänsten ska det bl.a. framgå om den yrkesutbildade personens rätt att utöva sitt yrke har begränsats samt vad en eventuell begränsning innebär.

Det ska också föreskrivas i lag om nummer för bland annat läkemedelsförskrivare och användningen av identifikationskoden. Koden ska utfärdas av Rättsskyddscentralen för hälsovården. Den ska i princip utfärdas samtidigt som Rättsskyddscentralen beviljar en läkare eller tandläkare rätt att utöva yrke eller tillstånd att utöva yrke. Läkare och tandläkare och medicine och odontologie studerande ska enligt förslaget vara skyldiga att använda sin identifikationskod

på recept och andra handlingar i anslutning till de förmåner som Folkpensionsanstalten verkställer. Dessutom ska det föreskrivas till vem uppgifter om identifikationskod kan lämnas ut.

I propositionen föreslås det vidare att lagen ska föreskriva om en teknisk identifikationskod, ett registernummer, som ska ges alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och föras in i centralregistret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Registernumret behövs bl.a. vid identitetskontroll av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården i samband med e-tjänster och i vissa andra situationer där en yrkesutbildad person måste identifieras. Dessutom föreslås lagen få bestämmelser som gör det möjligt att i centralregistret föra in vissa uppgifter om medicine, odontologie och farmacie studerande. Vidare ska universiteten vara skyldiga att lämna de uppgifter som ska föras in i registret till Rättsskyddscentralen för hälsovården.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Syftet med propositionen är att underlätta möjligheterna att få information om vilka yrkeskvalifikationer yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har. Reformen har samband med satsningarna på e-tjänster inom statsförvaltningen. Via en publik webbaserad informationstjänst ska man kunna söka uppgifter om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården: namn, registernummer, födelseår och yrkeskvalifikationer. Uppgifterna om yrkeskvalifikationer innehåller enligt propositionen också information om det finns begränsningar i personens rätt att utöva sitt yrke. I dagsläget finns uppgifterna på Rättsskyddscentralen för hälsovården och ges ut till exempel per telefon. Propositionen har väckt debatt i frågan hur den kommer att påverka hotet mot personalens säkerhet. Utskottets uppfattning är att hoten inte kommer att öka på grund av propositionen eftersom de offentli-

ga uppgifterna om yrkesutbildade personer inte kommer att bli fler.

Den offentliga informationstjänsten ger allmänheten bättre möjligheter att försäkra sig om att tjänsteleverantörer är yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som övervakas av myndigheterna. Läkarnas och tandläkarnas sjukförsäkringsnummer kommer att ändras till identifikationskoder som bland annat ska specificera läkemedelsförskrivarna. De tidigare sjukförsäkringsnumren som har getts av Folkpensionsanstalten ändras helt enkelt till identifikationskoder. Identifikationskoderna och registernumren och registreringen av vissa kategorier av hälso- och sjukvårdsstuderande är också till nytta för hälso- och sjukvårdsaktörer och enskilda när de anställer personal.

Vid rekrytering av hälso- och sjukvårdspersonal behövs det ofta snabbt tillförlitlig information till exempel om vikarier som ska anställas. Den offentliga informationstjänsten gör det lätt-

tare att få fram uppgifter om kvalifikationerna, bland annat för att uppgifterna också är tillgängliga efter tjänstetid. För att informationstjänsten ska vara så användbar som möjligt är det viktigt att uppgifterna uppdateras snabbt och stämmer överens med verkligheten. Rörligheten bland arbetskraften ökar och då är det extra viktigt att verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården och enskilda lätt och enkelt kan kontrollera om sökande har rätt att arbeta med de uppgifter som de söker.

Regeringen bedömer att patientsäkerheten kommer att förbättras också i yrken där yrkesutbildade personer har skyddad yrkesbeteckning. Ofta använder personer utan yrkesutbildning eller med någon annan utbildning än de som är godkända av hälso- och sjukvårdsmyndigheterna yrkesbeteckningar som ligger i yrkesutbildade personers yrkesbeteckningar inom hälso- och sjukvården. Då är det lätt för patienterna att kontrollera i informationstjänsten om personen finns i registret över yrkesutbildade personer och har utbildning inom hälso- och sjukvården.

På grund av skyddet för privatlivet är det relativt begränsade uppgifter som får skrivas in i informationstjänsten. Restriktionerna kan i viss mån minska registrets användbarhet eftersom det kan finnas flera personer med samma namn och samma födelseår och sökningen då ger uppgifter om fler personer. I sådana fall kan uppgifterna kontrolleras ytterligare i själva registret per telefon, brev eller e-post. Utskottet påpekar att lagändringarna inte ger allmänheten större rätt att få uppgifter ur registret över yrkesutbildade personer. Däremot bör det följas upp hur användbar den offentliga informationstjänsten är.

Det är inte meningen att föra över ansvaret för att kontrollera yrkesutbildade personers utbildning och behörighet på patienterna. Det är fortfarande verksamhetsenheterna inom hälso- och sjukvården som ansvarar för det. Men när patienterna får större rätt till vårdval har de större intresse av att kontrollera uppgifterna.

Grundlagsutskottet har bedömt propositionen med avseende på skyddet för personuppgifter och privatlivet, och anser att lagändringen för-

bättrar tillgången till information. Syftet förbättrar rättssäkerheten för klienter inom hälso- och sjukvården och främjar också i sista hand skyddet i 7 § 1 mom. i grundlagen och är i och för sig godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna, ansåg grundlagsutskottet. Vidare ansåg grundlagsutskottet att det måste skrivas in i lagförslaget, om det anses nödvändigt att informationstjänsten har uppgifter om restriktioner i någons rätt eller tillstånd att utöva sitt yrke. Grundlagsutskottet framhöll att vanlig lagstiftningsordning kräver att lagen får en bestämmelse om att uppgifter bara får sökas med enkel sökning antingen på den registrerades namn eller registernummer. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att lagförslaget ändras i enlighet med detta.

Dessutom ansåg grundlagsutskottet att det för bättre täckning i registret måste finnas information om alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, också om studerande med rätt att arbeta som legitimerade yrkesutbildade personer. Det betyder visserligen att informationstjänsten också kommer att ha uppgifter om personer som inte arbetar och inte kommer att arbeta som yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. De kommer inte att kunna förbjuda att uppgifterna registreras på informationstjänsten. Men grundlagsutskottet anser det inte vara helt problemfritt med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter att möjligheten att förbjuda registrering saknas. Det är enligt grundlagsutskottet befogat att komplettera bestämmelserna med att personer som de facto inte arbetar som yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården får rätt att av grundad anledning förbjuda att uppgifter om dem registreras i den offentliga informationstjänsten.

Enligt uppgift finns det många med utbildning inom hälso- och sjukvården som inte fortlöpande arbetar som yrkesutbildade personer, till exempel eventuellt hela en fjärdedel av de som sjukskötarutbildning. Av olika orsaker kan det bli väldigt många som förbjuder registrering och det kommer att inverka på informationstjänstens användbarhet. Därmed har inte heller Tillstånds- och tillsynsverket någon möjlighet att

kontrollera att en yrkesutbildad person över huvud taget inte utövar sitt yrke. Informations-tjänsten vore också bristfällig i det hänseendet att en del utbildade personer senare kan återuppta sitt yrke utan att anmäla det till myndigheterna. Med tanke på användningsändamålet är det angeläget att informationstjänsten är så heltäckande som möjligt. Följaktligen föreslår utskottet att 34 c § godkänns i den form som regeringen föreslår.

Enligt 31 § i den gällande lagen kan yrkesutbildade personer som inte utövar eller har för avsikt att utöva sitt yrke på egen begäran få sin rätt att utöva yrket indraget. Då stryks uppgifterna i både registret över yrkesutbildade personer och i den offentliga informationstjänsten. Vid hot mot säkerheten kan yrkesutbildade personer på magistraten anhålla om så kallad spärrmarkering enligt 25 § i befolkningsdatalagen. Då ges inte kontaktuppgifterna ut via något annat register heller.

I fortsättningen måste det följas upp hur den offentliga informationstjänsten fungerar och dess effekter utvärderas, också med avseende på enskilda yrkesutövare.

Enligt motiven till propositionen kommer registreringsavgifterna för bland annat läkare, tandläkare och studerande inom dessa områden att stiga till ungefär 100 euro efter reformen. Höjningen beror huvudsakligen på att hanteringen av identifikationskoderna medför extra arbete och större kostnader. Enligt vad utskottet har erfärut kommer avgiften inte att tas ut av registrerade studerande utan först när de blir legitimerade.

Detaljmotivering

Utskottet föreslår att Rättsskyddscentralen för hälsovårdscentralen ändras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården efter-

som lagen (669/2008) om det nya verket träder i kraft den 1 januari 2009.

22 a §. Identifikationskod. Utskottet preciserar momentet till att också medicine- eller odontologiestuderande som har avlagt de studier som föreskrivs genom förordning kan få identifikationskod.

24 c §. Offentlig informationstjänst. I motiven till propositionen nämns begränsningar i rätten att utöva yrke. Utskottet föreslår att uppgifter om detta ska ingå i informationstjänsten och att det skrivs in i 1 mom. Dessutom slår utskottet ihop 1 och 2 mom.

I överensstämmelse med lagförslagets syfte och grundlagsutskottets synpunkter ska 2 mom. föreskriva att uppgifter i informationstjänsten bara kan sökas med enkel sökning där sökvillkoret är den registrerades namn eller registernummer. Det ska således inte gå att söka på restriktioner i rätten att utöva yrke.

Utskottet hänvisar till utlåtandet från grundlagsutskottet och föreslår att 3 mom. ska föreskriva att uppgifterna måste utplånas i informationstjänsten när en yrkesutbildad person förlovar rätten eller tillståndet att utöva sitt yrke eller förbjuds att använda en yrkesbeteckning.

40 a §. Meddelande av uppgifter om medicine, odontologie och pharmacie studerande. Utskottet föreslår att universitetens skyldighet att lämna ut uppgifter preciseras.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslaget godkänns med ändringar.

*Utskottets ändringsförslag***Lag****om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 28 juni 1994 om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) 24 a § 2 och 3 mom. samt 24 b § 3 mom., sådana de lyder, 24 a § 2 mom. i lagarna 1030/2000 och 690/2005 samt 24 a § 3 mom. och 24 b § 3 mom. i nämnda lag 1030/2000, samt

fogas till lagen en ny 22 a §, till 24 b §, sådan den lyder i nämnda lag 1030/2000 och i lag 1200/2007, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., samt till lagen nya 24 c och 40 a § som följer:

22 a §

Identifikationskod

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ger läkare, (utesl.) tandläkare samt medicine och odontologie studerande som har avlagt de studier som föreskrivs i förordning av statsrådet en identifikationskod som ska användas vid förskrivning av läkemedel och upprättande av andra handlingar i anslutning till de förmaner som Folkpensionsanstalten verkställer.

(2 mom. som i RP)

24 a §

Innehållet i centralregistret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

I registret införs följande uppgifter:

(1 punkten som i RP)

2) avgöranden av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller länsstyrelsen som innehåller konstateranden av felaktigheter, försummelser eller klandervärt förfarande i den yrkesutbildade personens yrkesutövning samt uppgifter om varningar, bötes- eller fängelsestraff, avsättning eller avstängning från tjänsteutövning som har samband med yrkesutövningen;

(3 och 4 punkten som i RP)

De uppgifter som avses i 2 mom. 1 punkten utplånas ur registret tio år efter det att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har fått uppgift om att den registrerade har avlidit eller två år efter det att det temporära eller sporadiska tillhandahållande av tjänster inom hälso- och sjukvården som avses i 9 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har upphört. En sådan anteckning i registret som avses i 2 mom. 2 punkten utplånas då tio år har förflutit från det att beslutet eller avgörandet meddelades, om inte längre tid för utplånande av anteckningen bestäms i matrikellagen (1010/1989). En uppgift om straff ska utplånas också när straffbarheten för den gärning för vilken straffet har dömts ut har blivit upphävd. De uppgifter som avses i 2 mom. 4 punkten utplånas då personen har beviljats rätt att utöva läkar-, tandläkar-, provisors- eller farmaceutyrket som legitimerad yrkesutbildad person, dock senast då tio år har förflutit sedan studierna inleds.

24 b §

Utlämnande av uppgifter ur centralregistret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Utöver det som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får *Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården* ur centralregistret lämna ut namn och kontaktinformation, uppgifter om gällande rätt och tillstånd att utöva yrke och om utbildning för en i registret införd person för sändande av information i anknytning till den registrerades yrke. Uppgifterna får lämnas ut i form av en kopia eller elektroniskt.

Med avvikelse från det som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får i 24 a § 2 mom. 2 punkten avsedda uppgifter om avgöranden av *Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården* eller länsstyrelsen eller om varning eller avstängning från tjänsteutövning som har samband med yrkesutövningen, förutsatt att det inte gäller en enskild registrerad person, lämnas ut endast för vetenskaplig forskning, statistikföring och myndighetsutredningar eller för handhavande av en uppgift som i lag ålagts en myndighet eller för verksamhet som i samband med hälso- och sjukvård till verksamhetsenheter för hälso- och sjukvården, apotek och sammanslutningar i hälso- och sjukvårdsbranschen. Med avvikelse från det som bestäms i nämnda lag får i 22 a § avsedda identifikationskod endast lämnas ut till en myndighet för skötseln av en uppgift som i lag ålagts myndigheten, till apotek samt för vetenskaplig forskning, statistikföring eller myndighetsutredningar.

24 c §

Offentlig informationstjänst

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården får genom ett allmänt datanät ur centralregistret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (*offentlig informationstjänst*) lämna ut uppgifter om en yrkesutbil-

dad persons namn, registernummer, födelseår, (utesl.) behörighet och begränsningar i personens rätt att utöva sitt yrke. Dessutom får informationstjänsten innehålla namn, registernummer och födelseår för medicine, odontologie och farmacie studerande med rätt att vara verksamma som legitimerade yrkesutbildade personer och uppgifter om tidpunkten när studierna inleds.

I den offentliga informationstjänsten får information bara sökas med enkel sökning där sökvillkoret är den registrerades namn eller registernummer.

Så snart *Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården* har fått information om att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har avlidit ska den utplåna uppgifterna om personen i den offentliga informationstjänsten. Detta gäller också när en yrkesutbildad person har fräntagits rätten att utöva sitt yrke, har fått sitt tillstånd att utöva sitt yrke återkallat eller förbjudits att använda sin yrkestitel.

40 a §

Meddelande av uppgifter om medicine, odontologie och farmacie studerande

Universitet med undervisning i medicin, odontologi och farmaci ska lämna *Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården* uppgift om namn och personbeteckning och uppgift om när studierna har inletts och om genomförda studier i fråga om sådana medicine, odontologie och farmacie studerande som har genomfört de studier som det föreskrivs om i denna lag och genom förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av den. För medicine studerande ska det uppges separat om de har avlagt studierna för de första fyra studieåren och separat om de har avlagt studierna för fem första studieåren.

Ikraftträdandebestämmelsen

(1 och 2 mom. som i RP)

Det sjukförsäkringsnummer som Folkpensionsanstalten har utfärdat för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården innan före la-

gens ikraftträdande är identifikationskod som säkringsnumren i centralregistret över yrkesut-
avses i 22 a §. *Tillstånds- och tillsynsverket för* bildade personer inom hälso- och sjukvården.
social- och hälsovården ska anteckna sjukför-

Helsingfors den 4 december 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /cent
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Jukka Mäkelä /saml

Håkan Nordman /sv
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Anni Sinnemäki /gröna
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst
ers. Tuomo Puumala /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.